

պէս չուր տուած որ ոսկին երեւայ, գլխի վրայ դնելով կը մանէ Մուստաֆա փաշայի մօտ: Մուստաֆան տեսնելով ոսկին, կը հարցնէ, Այդ ի՞նչ է. Զեր-պարտէղի հասոյթի գլինը, որով կարող էք գնել այնտեղէն ստացած բերքի տամնադատիկ աւելին: Զեր իրաւունքը ձեզ բերի և հասարակութեան իրաւունք-ընդրը իրենց թողի: Քէօր Մուստաֆան որ այսպիսի գլխաւորների մէջ անուանական մի կառավարիչ էր և պատժելու անկարողութեան մասնուած, մի պարսկական շալ ժամանակի ստիորութեան համաձայն խալաթ (պարգև) կու տայ: Խօջա—Մարխասեանը ըստ ստիորութեան՝ յարգանքի նշան խալաթը, գլուխին կապելու փոխարէն, դուրս եկած ժամանակ, կը կապէ սորտին, լուր կու տան Քէօր Մուստաֆա փաշային, թէ քո խալաթը անարգելու համար Խօջա—Մարխասեանը սորտին կապեց: Ներս կը կանչէ անոր՝ բացատրութիւն պահանջելու. Խօջա—Մարխասեանը կը պատասխանէ.— Նախ ինձ հարկաւոր է պորտ պնդացնել որ տեղէն չընկնի (կը նշանակէ ուժեղ մնալ): Քէօր Մուստաֆան շալ մը ևս կու տայ Խալաթ, որ նա կապէ գլխին: Այսպէս կառավարիչները իրենց կոխտող Վանկուլիներին պատժելու փոխարէն, անոնցմէ վախնալով կը վարձատրէին: (*)

(*) Դեռ վերջին ժամանակներս Վանի հռչակաւոր Պօղոս եպիսկոպոս առաջնորդի ժամանակ՝ որի օրով Զաքեցան Պօղոս Ապօղոս Կթապաղութիւնները կամ Լուսաւորեալ, Խաւարեալ. (Պօղոսեանները կը կոչուէին Խաւարեալ, իսկ Ապօղոսեանները Լուսաւորեալ). Քիւրդերը կառավարութեան հետ ուէ գործ ունեցած ժամանակ, Վանի Առաջնորդին կը գիւմէին և անոր իրաւասութեան միջոցաւ եթէ յանցաւոր լինէին՝ կը յանձնուէին, և կամ բողոք ու պահանջ ունեցած ժամանակ՝ բողոքնին ու պահանջնին կը ներկայացնէին, յանձնուելով Հայերս պաշտպանութեան ու ճանաչելով հայկական իրաւասութիւնը՝ անոր կու տային տեսակ մը հաշտարար դատաւորի դեր իրենց և կառավարութեան միջև: Մոկսի մէջ այժմ ալ Քիւրդ բէգերու կողմ ընտրութիւնը չի կրնար կատարուիլ առանց Հայ ժողովուրդի հաւանութեան, մինչև որ բէգի իրաւասութեան տակ